

مؤسسې : ابن السري
مصطفى نايق

مدیرې : ابن السري
احمد جودت

آسيان

أدبي، علمي، اخلاقي هفته لق مجموعه در

برنجي سنه

نومرو ۲

برنجي جلد

۲۱ شعبان ۱۳۲۶

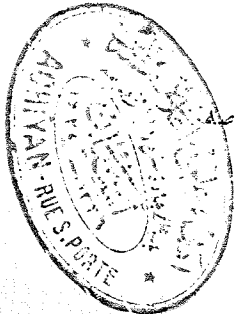
۴ ايلول ۱۳۲۴

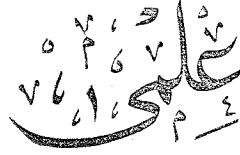
استانبول

محل اداره سي : باب عالي جاده مننده دائرة مخصوصه

مطبعة عامره

۱۳۲۶

اُرنست رنان

حياتی

۱

تدقیقاتغه رهنانك حیاتی تصویردن باشایلم ؛ چونكه برآدمك حیاتی قدر جالب دقت و مفید برشی یوق کییادر . هر عمر بشر ، بالضروره بر جزء زمان و مکانی اشغال ایده چکنندن او ، طبیعتك برپارچه سنده ، تاریخك بر قسمده ذی مدخلدر . اُك حتمیر بر وجودیت بیله بر شعاع حس ایله تنور ایده بیلیر . قلب بشر ، اودرجه مستعد محبتدر كه اُك مظلم بر معیشت عزت پسندانده ده بر خزینه اشعار بولونور . بالخاء سعادت و سلامت بشریه اچون دوشونن ، ایکله یین ، آغلايان أعظمك محفوظه أسرار حیاتی آچتمدن ، محرمیت خوابیده سنی او یاندیر دمقدن جاذبه دار وفاد بخش برشی یوقدر . بزه ، راه استقبالی کو ستره جك لمعات حقیقت اونلرك انجماد ایتش دماغارنده ، سونمش حسیاتلری ، بوبویوك آدمك حیات ماضیه سی بشریتك منافع عمومیه سنه روابط بی نهایت ایله مربوطدر .

رهنانك حیاتندن دهها طویلو ، دهها ساده بر حیاته پك نادر تصادف اوانوره او ، تماماً تابع ، تدريس ، اذواق عائله ایله مشغولندره . یكانه اكلنجیه سی بعض طرفله وقوعبولان سیاحتلریله حظوظات مصاحبه دن و آرا صیرا صـ الوانره مداومتدن عبارتدی ، واقعا ایکی دفعه ، ۱۸۶۹ ده مجرئان و ۱۸۷۶ ده اعیان انتخابانده داخل اولمق استه مشهده . بو کندی قیتمده بر آدمك زمان وقواسندن بر قسمتی مملکت ولتته فدا مجبوریتنده اولدیغنی دوشونمک سندن ایلمی کلمشدی . مع هذا مبارزات انتخابیه سنده ذره قدر جای حرص اظهار ایتتمش و آرای عمومیه نك کندیسسنه عدم توجهنی کورنجه بوندن بلا تأسف فراغت ایلشدر . اوقدر آخود . اوقدر بختمیار اولان بو حیاتنده صرف فکری ، اخلاقی ، دینی بعض اوان مشوشه و سمات تجریده سی اولمشدر .

ره‌نان تیره گیدلیدر. بو کوچوک شهر، تأثیرات شاعرانه جهتندن پک زنگیندر. ره‌نانک ۲۷ شباط، ۱۷۲۳ سنه میلادیه‌سنده دروننده تولد ایتش اولدینی او، بویوک کلیسانک یانی باشنده آلآن باقیدر. باباسی برخیلی وقت حکومت دونما لرنده خدمت ایتشدی، فرانسه‌نک اوصیراده دوچار اولدینی آفات بحریه‌دن صوکره کندی حسابنه قاپودانلغه باشلایوب یاواش یاواش اولدقجه حائزاهمیت بر تجارتیه کیریشدی. فقط بو اونک ایچون بر خطای عظیم اولدی؛ چونکه امور تجاریه‌یه عدم وقوفی ذاتاً جزئی اولان ثروتک محوینی انتاج ایتدی. بر کون «سن-مالو» دن کان کیسی اونسر لیمانه کیردی. تمام بر آی‌ره‌نانک والده‌سی ناقابل افاده اضطرابات قلبیه ایچنده زوجنی آرادی، نهایت بالتجیلرک دکزده بر نعش بولدقارینی اوکره ندی که بو زواللی پدر ایدی. ره‌نانده کی اوجدیت، قوه خیمه‌سنده کی اوفیضان بر تونلی باباسندن؛ اوسرعت انتقال، اوبشاشت طبع‌ده لانیونلی والده‌سندن منتقلدر. بویکی طبیعت بر لکمه اوله‌رق ره‌نانده حکمراندر. پدرلرینک آن وفاتندن اعتباراً جون عائله شدتلی بر مضایقه‌یه دوشدی. اون دو قوز یاشنده بولونان بویوک مخدوم، اکتساب ثروت ایچون پارسده توجهاً عزیمت ایتدیکی کبی ره‌نان، والده و همشیره‌سیله برابر لانیونه کیتدی. همشیره‌سی آنریت اوزمان اونیدی یاشنده و پک دینداردی. اقشاهلری، قیشک‌اک صوئوق کونلرند، بیله، کوچوک برادرینی مانتوسنک ایچنده ایصیته‌رق کلیسایه کتوریردی؛ وره‌نان بویله محفوظ و مصون، قارلری چکنه مکدن پک خوشلانیردی. همشیره‌سی اونک ایچون هر درلو مزاحه، هر نوع فداکارلغه قانلانغه مهیا ایدی؛ حق بر کون ره‌نانی البسه‌سنک یرتیک بر برینی محجوبانه اخفایه چالیشیرکن کورمش، ضرورت و سفالته حاضرلنن بیچاره چوجوغک شوخالی قلب جریحه دارینی درجه نه‌ایده تضییق ایتدیکنندن مبارزه حیاتی قبوله قطعاً قرار ویرمشدر. بونک اوزرینه والده‌سیله ره‌نان، تکرار تیره کیمیه عودت ایدرک کندیسنک مهله‌لک ایتمک اوزره لانیونده قالماسی بیلرند، تقریر ایتدی. فقط بو وظیفه‌نک حسن ایفاسی اوزمانلرجه پک مشکاری؛ هم اجرت اودرجه غیرمنتظم ایدی که عائله‌سی لانیونی ترک ایتدکارندن دولای تأسفه باشلادیلر. زواللی قیز، صوگ درجه مصائب و شدائد ایچنده پویان اولمخ کوزینه آلدیره‌رق (۱۸۳۵) یکرمی یاشنده، حامیسز، ناصحسز بر عالم

مجهوله ، پارسه متوجهاً عزمت ایتدی . فقط اوراده کنديسنى قارشيلايان برودت وبوست ، شارلاتانلىق تكميل اميدلرني قيردى . اويله شديد بردار الصليه طوتولدى كه بك قيصره برزمان ايچنده صحقى كاملاً مختل اولدى . بوبحران ايچنده بلكه يكرمى دفعه مملكتنه دونك راده لرينه كلش ، بركت و يرسين كه او ممتنع الغايه جسارتى امداده يتشمشدر .

مع مافيه بولندينى پانسيونده ياواش ياواش لياقتى تقدير اولونغه باشلايه رق نهايت رياست تدريسسه كنديسنه توديع ايدلدى . كونده آتتى ساعت متمادياً چالشيوردى . بو عزم وسعى ، افكارينك توسع وانكشافنه فوق العاده خدمت ايتدى . اساساً واسع اولان معلوماتى امثالسى بر درجهيه حقيقتى . تاريخ جديد مكتهبك آثار ونظرياتى ده تدبع ايتديكندن صوكره ليرى ره ناك اك عميق مطالعات وتنقيداتنه برقچ كلمه ايله در حال انتقال ايدويوردى . افكار ديشيده آرقيق تبديله باشلادى .

تيره كيده اختيار اقامت ايدن رونالنه والده سنك حياتى ، آنريه تكيكى كې فقيرانه ايدى . رهنان بوسنين سرفالنه قارشو بر كين بسله مك شويله طورسون ، كنديسنه فقرالى طائيديردينى ، سوديرديكى ايچون ابدياً اوكا منتدار قالمشدر . او بون حياتنده فقرايه ، بچاره كانه ، صنف سفيليه قارشى درين بر محبته متحمسدى . بريناياده كى اقرباسنى اصلاً اونوتمايوب حياتنك سنين اخيره سنده بييله اونلرى كيدوب كورمكدن ممنون اولوردى ؛ فصل كه طفوليتنك مرور ايتديكى حقير اوجكزیده حاليله محافظه چالشمشدر . رهنان اولاً تيره كيده پاپاسلر طرفندن اداره اولونان بر مدرسده اوقودى . اوراده مطيع و چاليشقان برشا كرد اولمق اوزره طائيدى . دائماً فوق العاده مكافاللى قازانيور ومسقط رأسنده عالم ، ومتدين برپاپاس اولمقندن بشقه كنديسى ايچون پارلاق بر استقبال تصيور ايدميوردى . فقط همشيره سى پارسده ، سن نيغولا دوشاردوتنه مدرسهنك مديرى موسيو دوپانلوب نامنده ذكى و حريص بر كنج پاپاسله معارفه پيدا ايتمىدى . اوكا برادرينك موفقيات واسـتـعدادندن بحث ايتدى ؛ بويله پارلاق شاگردلر تحري ايدن دوپانلوب ، چو جوغك مجاناً ومع المنونيه مدرسهنه قبول ايديله چكنى بيلديرديكندن آنريه ت هنوز اونيش بچق ياشنده بولونان رهنانى

۱۸۳۸ سنه سنده پارسه کتیرندی . ره نانک بومدرسده دخولی ایلواک انلطیف اقساملارندن برینه مصادف اولمشدی . ایللیق براسمرار شام ، تپیلری خفیف بررنگ کبودی ایله اورتیوردی ، اقشام دعاسی ایچون طزین انداز اولان صدای نافوس ؛ استراحت لیلدن اول تفکر و عبادته دعوتخوان اولیور ، بو حزین لوحه طبیعتک صمیمیت سکونی ایچنده برعالم فوق الطبیعیته ک آوازده محترزی کی سویله یوردی .

ره نان سعی و عرنایله یکی معلمی ، کندینه حیران ایتدی ؛ وویسی مدرسه سنده فلسفه منی پارلاق بر صورتده ا کمال ایتدکن صکره آلهیات تبیی ایچون سن - موپایسه کیردی . بومؤسسده اوزمان فرانسه ده متین تبعات و بالخاصه السنه شرقیه تدریس ایله مشتهر یکنه مدرسه ایدی . مشاهیر مستشرقیندن پاپاس لوهیر ، زهد و ریاضتی ، عمق تجرئی ایله کلیسانک اونیدی و اون سکرنجی عصرده یتشدیردیکی بویوک عالمی تخطر ایتدیر یوردی . بوندن باشقه دوپالموب مدارس سائرده اولدینی کی طلبیه یالکز بوسسونه ، فنون قیلندن ادبای قدیمی کویتر مکه اکتفا ایتوب اسلوبلری تریبه ایچون میشله ، لامارتین ، هوغو کی مشاهیرک آثار بارعه ادبی لری ده اوقوتیوردی . ره نان درحال معلمینک دوستی ، فقط صوکره رقیی اولدی .

ره نانی مدرسه دن چیقمغه مجبور ایدن شی صرف برجران فکریدر . اوزکا بوراده هرشی خندان ایدی .

کلیساعالمی کندیسنه کوزل کوروندیکی قدر عالم حیات اونی قورقوتیوردی . فقط سن - سولیس پاپاسلری کنج شاکردلرینه فیلولوژی و اصول تنقیدی تدریس ایتمکه اک مدھس آلات شک وانکاری آله تسلیم ایتش اولیور لردی .

ره نانک فذ و صمیمی نظری قاتولیکلک استناد ایتدیکی قواعدک ضعفی درحال کوردی . ایسیده او کوردنیک عالم طبیعه ، فلسفه کلیسانک لایخطیلکی حقنده تنقیدات تاریخیه و فیلولوژیته نان کندیسنه القا و ایقاع ایتدیکی شبهاتی تسدیق و تأیید ایدیوردی . قلبی بیر تلمله برابر صدای وجدانه اطاعته بر دقیقه تردد ایتدی ؛ یکرخی ایکی یاشنده ایکن ، کندیسنه امین و صرفه بر استقبال وعد ایدن دلچا آسودنی ترک ایله « قارتیلا تین » ده کی بردارالتدریسده معبدلک ایدرک تأمین معیشتده راضی اولدی . فقط شوراسی اصلاً اونون عالمی که اون اوچ سنه ظرفنده

پاپاسلاردن آلدیغی تربیه ره نانک اوزرنده ترقین وازالهی محال برنشانه براقشدر .
اونک یالکز ذانده دکل ، اطوار وحرکاتنده ، حتی فکرند بیه برنوع پاپاساق
اثری واردر .

سوکلی همشیره سی آریهت ره نانک بومشکلندهده امدادینه یتشمشدی .
اوارهل کندیسی لهستانده اصیل برعائله نک نزدنده مریدلک ایدیوردی ؛
پارسده قالدقجه پدرینک براقدیغی بورجلری بیه اودهده میدجکند یقین حاصل
ایتدیکندن بو عائله نک تکلیف ایتدیکی شرائطی باقبول ۱۸۴۱ کانون نایسینده
قاریات طاغلرینی آشهرق لهستانده تدر کیتشمشدی . آلمانیا وایتالیاده سیاحتلری
افکارینک تماماً نشوونما بولماسنده پک زیاده خدمت ایتدی . متعدد دفعه لار
وارشواده ، ویانه ده ، درسدهده ، روماده اقامت ایدهرک بورالدهده کی تدقیقات
وتبعاتی قاتولیکلکه عائد معتقداتی کمالاً برطرف ایلهدی ، فقط برادرینک فکرینی
تشویش ایتدهمک ایچون بوبابده کی تناسلی اوکا آچقندن دائماً احتراز ایتشمشدی .
بالاخره ره نانکده عینی نقطه حقیقه رولنی اوکره نمکدن پک زیاده محظوظ
اولدی . وقارده شک بومشکل کچیدن سهولت ضرورینه معاونه بیرکدیرمش
اولدیغی ۱۲۰۰ فرانسی اوکا کوندردی .

بویک ایکبوز فرانق ره نانه کمال استراحتله دشونه بیک ایچون لازم اولان
حضور فکری تأمین ایتشد . کتبخ عالم ملکات فکریه سنک خارق العاده لکی ،
معلومات واسعه سی سایه سنده درحال بره موقع ممتاز ومستقل وجوده کتیره رک
آرتق موفقیاتندن موفقیاته بوروددی . سن - سولپیس مدرسه سندن تاریخ خروجی
اولان ۱۸۴۵ دن ۱۸۵۰ یه قدر بش سنه ایچنده یانجهده فوق اولدیغی شیلر شایان
حیثیتدر . بوتون درالفنون رتبدلرینی آلقیشلرله قازاندقندن ماعدا ۱۸۴۸ ده
محکوکات آفاده میسندن L'histoire général et système comparé des
langues simétiques [۱۸۵۵ دن منتشر] اثر معظمی ایچونده وولند مکافاتده
نائل اولدی . ایکی سنه سکردهده L'étude du grec au moyen âge نامنده کی اثریه
برمکافات ده اآلدی . ۱۸۴۹ ، ۱۸۵۰ تاریخلرنده ایتالیا کتبخانه لرنده تحریات
وتدقیقاتده بولنیوردی . بوایتالیا سیاحتی کندیسنده پایدار تأثیرات براقشدر .
۲۵ مارت ، ۱۸۵۰ تاریخلی برمکتوبنده رومایچون بافکزنه سوبایور : « ایکنجی

دفعه اوله رق رومایه دونیورم . کور بیورسکزه که بوشهر اوزرمدہ تماماً خصوصی برقوۂ جاذبه کبی اجرای تأثیر ایدیور ؛ اوراده بش آید قریب برمدت امرار وقت ایتدیکم حالده هرکون یکی برشی ، یکی برجاذبه ، یکی بر لطافت بولدم . روما ، فلسفه دن کمال حضورله بحث اتمک ایچون دنیانک یکانه شهریدر ؛ فکر اوراده کی قدر هیچ بریرده سربست وصاف دکلدرد . روما فکر بشرک آثار معظمه سی کیدرد ؛ تولید ایتدیکی انطباعات یک مشوشدر . اوراده حیرت ، تحسین ، تحقیر ، خنده ، کرید ... هرشی ایچون موقع واردرد . بو ، حیات بشرک اتمکمل برلوحه سیدرد . دهادوغروسی ، حیات بشرک بر نقطه ده طوپلانمش خلاصه سیدرد ... »

ایتالیادن ابن الرشید وفلسفه سنه دأر Averroès et l'Averroïsme نام اثرله عودت ایتدی .

آرتق رسائل موقوتده بر چوق تجارب ومقالات نشریند باشلامشیدی ، بونلردن لسانه متعلق اولانلری طوپلایه رق منشأ لسان = L'origine de langage عنوانیه آریچده طبع ایتدیردی ، ۱۸۹۰ ده موقع انتشاره قونیان استقبال علم = L'Avenir de la science اثرینده بو ائشاده یازدی . یکریمی بش یاشنده برکنج آدم طرفندن وجوده کنیریلن بو کتاب حیات وجهانه دأر برچوق افکاری حاریدرکه صوکره رهنان بونلری اثار سائرده سنده تفصیلاً نشر واشاعه اید ، جکدر ، ار ، بردوره جدیده نک طلوعی سلامالیورکه اوراده کاشاتک مه تافیزیک تلتیاتی مقسامنه تنقی علمی قائم اوله جقدرد . علوم طبیعی ، بالخاصه علوم تاریخیه وفیلو بوژییه یالکنز فکرک خلاصه کاری دکل . حیاناتک ده حاکی اوله جق ، تربید ، پولتیقه ، اخلاق بوتون بونلر علم ایله احیا ایدیله جکدر . اوکوستهن فی یهری وهوسیو دوسامینک نصایحی اوزرینه رهنان بو کتابی نشر ایتدی ، افکار جدیده وجسورانه سی قارئی اغضاب اید جکندن قورقولمشیدی باخصوص مؤلفک المانیایه قارشى کورستردیکی تقدیرات فرانسرلری حیرنلر ایچنده براقه بیلیردی . برده ادکوستهن فی یهری ، کنج محبتک بوتون سرمایه فکر یستی بوبله بر ضربه ایله صرف ایتد سندن اندیشه ناکدی . اونی اوله رده وودوده موند ، ژورنال دوده باده مقاله لر یازه رق ایشده باشلامغه اقناع ایتدی . بو صورتله رهنان تنقید ادبی وفلسفی تجاربندۂ مونس ، دقیق ، چویک ، سهل

الجریان بر شکل آلتده آك جسورانه افكاری، فیلولوژی به دائر اك یكی کشفیاتی موقع انتشاره قویدی، صوکره بومقالات طویلانهرق تجارب اخلاقیه وتنقیدیه = Etude d'hist = Essais de morale et de critique دینیه تاریخیه دینیه = oire religieuse یكی تتبعات تاریخیه دینیه = oire religieuse اسملری آلتده نفیس جلدلر تشکیل ایتشدیر. ایشته بویلهجه شهرت قلمیه سی بر سرعت خارقه ایله بویومکده ایکن آثار عالمانه سی ده هنوز اوتوز یاشنده بولونان رنهانی محکوکات آقاده میسنه اعضا صفتیه قبول ایتدیوریوردی.

۱۸۵۰ تاریخدنبیری آرنست رنهان همشیره سیله برابر یاشایوردی؛ آرنیه تئک دوچار اولدینی علت. وطنه عودتی ضروری برحاله کتیرمشدی؛ ذاتاً وظیفه سی ده — بابالرینک دیونی کاملاً تأدیه ایدلدیکندن — آرتق بیتشمشدی. بونک اوزرینه رنهان همشیره سنه برلینده ملاقی اولهرق برلکده پارسه کلدیله. بوراده وال — دوغراس قربنده بر دائره طوتهرق منزویانه و بختیارانه امرار حیانه باشلادیله. رنهانک مساعیسنه قارشى همشیره سنک حرمتی درجه نهایده ایدی. آقشاملری یاننده رنهانک اشتغالاتنه مانع اولماق ایچون سسنى چیقارمایهرق ساعتدرجه اوطوروردی. برادرینه محبتی او درجه تراید ایتشدی که اوطه لرینی تفریق ایدن قاپو بیله دائماً کشاده ایدی. محبت خصوصنده پک قصقانجیدی؛ ایستردی که قارده شی یالکر کندیسنى سه وسین. ایرادلری پک محدود اولمغله برابر آرنیه تئک اقتصاد شیدیدی سایه سنده اولرنده همان هیچ برشی آکسیک دکل کیدی. فکرلری اودرجه متحددی که یکدیگرینه تبلیغ احتیاجنی بیله حس ایتورلردی. آرنیه ت رنهانک آك دقیق وعمیق نظریاتی آکلایور؛ حتی تاریخ جدیدک بر چوق نقطه لرینی برادرندن دها آنی بیلیوردی. قارده شنه وظیفه سنى تخطراتیدیرمک خصوصنده اونک بر جزؤ دیگرى حکمنده ایدی. رنهانک افکار و نظریاتنده همشیره سنک حصه سی پک واسعدر. بوتون یازیلرینی استنساخ وتیض ایدردی. رنهان اسلوب خصوصنده ده همشیره سنه پک زیاده مدیوندر. ادبای قدیمه نك طرز بدیع تحریرینه مکماً واقف اولان آرنیه ته اسلوب بکندیرمک مشکلدی. — آشیان —

ره‌نان یازی یازارکن دائماً اونک اعتراضات و مطالباتی تخطر ایلردی، ایکی قارده‌ش، بتون امور معنویه‌نی عینی کوزلرله کورمک، عینی قلب ایله حس ایتمک درجه‌سنه ککشلردی. حاصلی آنریه‌ت، ره‌نانک حیات فکریه‌سنک برعه‌نو مهمی ایدی، ره‌نان بوضورتله همشیره‌سنک صمیمیت محبتنده، سراچه‌سعادتلرینک سینئه کتومنده تام آتی سنه‌یاشادی. آنریه‌ت ده‌ا ایلک زمانلرده برادرینی تأهله تشویق ایتش، حتی ره‌ناندن کیزی، دوستلرندن بریله مناسب کوردیکی برقیزی بیله قرارلاشدرمشدی. تجربه‌ حیاتدن غافل اولان یچاره‌ره‌نان، همشیره‌سنک بوتشیشنی صمیمی ظن ایتدی؛ حالبوکه قادیلر آرککلر کبی سه‌ومزلر؛ ارلرده محبت خوداندیش و قیصه‌قانعدر؛ مختلف محبتلر آراسنده برتنوع طبیعت قبول ایلزلر. برکون ره‌نان، کوله‌رک همشیره‌سنه‌رسام آنری‌شه‌فرک کریمه‌سنی المقتیتمده اوندیغنی آکلامق ایسته‌دی. بومعصومانه اعتراف آزالدی یچاره‌نک حیاتنده یکی بر فاجعه تشکیل ایده‌جکدی؛ آنریه‌ت جواباً، اکر تأهل ایدرسه برلکده‌بردقیقه اوطورمایه‌جغنی سرزنشکار بر نظرله سویله‌دی. بو، برروح محترصک فیرطنه‌سی، محبتنده شدیدالهیجان بر قلبک عصیانی ایدی. بویه ایکی محبت آراسنده صیقیشوب قالان زواللی ره‌نان، یکیسنی اُسکیسنه فدا ایتمکه قرار ویره‌رک مادموازل‌شه‌فره آرتق کندیلرینی مع‌التأسف کوره‌میه‌جکنی بیلدیردی. برادرینک بوفدا کارلانی آنریه‌تک اوزرنده شدتلی بر تحوله بادی اولدی. بربرینی سه‌ون ایکی قلبک برلشمه‌لرینی منع ایتمک کبی غدار بر حرکتک وجدانه ویردیکی اضلر اباته تحمل ایده‌میه‌رک برادرینک مادموازل‌شه‌فرله ازدواجنه روی موافقت کوسترمکه مجبور اولدی.

ایمپراطور ناپولئون، ۱۸۶۰ مایسنده ره‌نانه قدیم فنیکه‌ده بر مأموریت علمیه تقدیم ایتدیکي وقت، قبولی شدیداً توصیه ایدنلردن بری‌ده همشیره‌سیدر. واقعا کندیسکی متین برلیه‌رالیزم ایله پرورده‌افکار ایدی؛ فقط دوشونیوردی‌که جمعیت بشریه‌یه فائده‌بخش بر تصورک دائره‌ فعله ادخالی موضوع بحث اولدیغنی وقت بوتون فرقه کورولتیلری بر طرفه بر اقلمق لازم کلیر. ره‌نان مأموریتی قبول

ايتديكى زمان آنريه تىك كنديسنه رفاقتى تحت قراره آلتدى. ذاتاً اونك مصارفه نظارت كېى برچوق اموردين همشيره سنه احتياجي واردى .

بوسياحتده آنريه تىك بردقيقه قارده شنى ترك ايمه مش ؛ لبنايك اُك ديك تپه لرند ، بحر لوطك چوراق قىلرند اوئى خطوه بخطوه تعقيب ايتمشدى . او اولماسه يدى ، رهنان پروغرامنى شېه سىز او قدر مكممل ايضا ايدمزدى . بوسياحت بچاره آنريه تىك آغلامقسىز كچىردىكى تىك سىنه سى وهمان حياتىك بكانه مكافاى ايدى . كندىنى بويكى عالمك تحسسانه برچوجوق ممنونيت صافدلانه سيلاه ترك ايدىوردى . ايلك و صوك بهارلرده لطافتجه سوريهيه مقبس هيچ برىر يوقدر . برهواى معطر هريره نفوذله طراوت وصاقتندن حياته برشيلر نقل وتوديع ايدىور ظن ايدىلر . اُك كوزل چيچكلر ، برر توده الوان وانوارشكلنده قايا آرا لردن چيقار ؛ صحرالرده آتلىك آياغى ، اُك دلبر رايحه دار شكوفه لردين برقاليجه اوزرند يورور . طاغدن آقان تازه و براق صولرله قىزغىن بركونش غشى آور بر تضاد تشكيل ايدر .

رهنان همشيره سيلاه برابر لبنايك و سوربه نك نقاط مهمه تاريخيه سنى قارىش قارىش كرده ك پك قيمتدار تدقيقات و كشفيات علميه يه موفق اولمشدر ؛ فقط بوسياحت بختيارانه نك خاتمه سى پك حزن انگيزدر ؛ شدت حرارت ، تعب عضلى و فكرى نتيجه سى اوله رق اولاي بچاره آنريه تىك ، صوكرده رهنان سوريهيه مخصوص مهلك بر حمايه دوچار اولدىلر . ايدىلن تداوى يه رغماً مشفق همشيره ايلولك يكرمى دردنده وفات ايتدى . او زمان برادرى بايغىن بر حالده همانك شدندن صاييقلامقده ايدى . . . رهنان ، سوكيلى همشيره سىنه درجه نهايه ده آجيمش ؛ او وجود معزى صوك نفسنده بالذات اداى خدمت ايدميه رك برطاقم يابانجيلرك آلته براقغه مجبوريتى قلب مريضنى ابدىاً جريحه دار ايتمشدر . برلكده كچىردكارى آوان مسعوده ماضيه يي دائماً تذكر ايله برابر بو علمى قادينك تصوير دلپذيرى « همشيره م آنريه تىك » عنوانيله يازدىنى اثرله خاطره اخلافه ابدىاً حك ايله مشدر .

رەنان سوربەدن عودەتەندە علم آثار عتیقە یە متعلق محکوکات و تدقیقاتدن باشقە خرستیانلەگ تاریخ منابعە دائر یازدیغی اثر معظمک برنجی جلدی تشکیل ایدن حیات عیسی = Vie de Jésus عنوانلی تألیفک طاسلاغنی دەحامل ایدی. کندیسی دها اولجە، تجاربەندە، متعدد مسائل دینیە یی موضوع بحث ایتشدی؛ فقط یالکوز تحلیل و تنقیدلە اکتفا ایتک ایستەمیوردی، احیا و ترکیب تاریخی یە عائد مساعی عظیمە یە تشبث آرزوسەندە ایدی. مسائل دینیە رەنانە دائما تاریخک مسائل حیاتیە سی شکلەندە عرض وجود ایتشدر. دینیە بیلیرکە رەنان تجرینی، عمق نظرینی، متانت عزمنی خرستیانلەغە، یعنی تاریخک اک بویوک حادثاتەندن برینە بذل ایلەمشدر. مؤخرأ بو اثرە مدخل اولق اوزرە بر «تاریخ بنی اسرائیل» دە یازمشدر.

«حیات عیسی» نك انتشاری اوروپادە یالکوز بر حادثە عظیمە قلمیە دکل، درجە شمولی غایت واسع بروقعە اجتماعیە و دینیە اولدی. رەنان اسمی آز زمان ایچندە بوتون خرستیانلق عالمنده اشتہار ایتدی. هر طرفدن فریاد تقدیر ایلە مزوج اعتراضلە، هجولر، دشناملر بر فرطنە شدتیلە فوران کوستردی؛ برنجی دفعە اولەرق فرانسدە خرستیانیت مؤسسە نك حیاتی بر ترجمە حال تاریخی شکلەندە عرض و اراۋە ایدیلیدردی. رەنان بو صرصر شان و شرفک قارشیسەندە سکینتی تماماً محافظە ایتدی. حکومت ایمپراطوریە «حیات عیسی» نك باعث اولدیغی ولولە اوزرینە رەنانی قوللەژدو فرانسدە کی معلملکەندن (۱۸۶۳) عزل ایتک کبی بر اثر ضعف کوسترمش؛ وکویا بر تلافی اولەرق اوکا کتبخانە عمومیدە محافظلق وظیفە سنی تقدیم ایتشدر. رەنان کندیسنە بو خدمتی تکلیف ایدن ناظرە «پارەکی صاقلا!» دیە جواب ویردی. پایا دوقوزنجی پی نك تعیری وجە ایلە «اوروپالی کفر باز»، کتابنک قازاندیغی موفقیات خارق العادە سایەسەندە هر نوع غوائل مادیدەن آزادە. آرتق حضور واستراحت تامە ایلە تدقیقات و تألیفاتەندە دوام ایتدی. فقط قوللەژدو فرانسدە کی کرسیسی ایمپراطورلەگ سقوطنی متعاقب (۱۸۷۰) اعادە اولمش و پارسک محاصرە کورولتوسی آراسەندە تکرار

باشلايان درسلى دائما شكل علميىنى محافظه ايله مشدر . ۱۸۸۳ ده يكرى سنه اول، كرسى تدريسندن تبعيد ايدلىكى بويوك مؤسسه علميه نك مديرى اولدى . قوللر دوفرانس رنهانك حقيقى مركز حياقى ايدى . هنوز كنچ ايكن ، معلومات عبرانيه نى اكمل ، ياخود اوژن بورنوفك لايموت درسلىنى تعقيب ايجون اورايه هر كيريشنده تكميل وجودى حرمت وهيجان ايله مزوج برحس ايله صارصليوردى . استماع ايتديكى معلملر ك مساعى و آثارينه معاونت ايدميه جكنى اثبات ايتك دها او وقتدن اقصى املى ايدى . . . رنهان تدر يساتنى اودرجه اطراد وانتظامله تعقيب ايلردى كه بوبابده هر معلم اونى كنديسنه نمونه امتثال ايدميه لير . صوك سنه حياتنده تحمل فرسا بر مرضك نجه بي اماننده يكلر كن بيله او اوزون مردونلرى غايت كوجلكله چيقه رق درس خانه سنه كيرر ؛ بوراده آرتق سونمكه ياقلاشان صدائى ضعيفيله سه وكيلى شا كر دلرينه علمك ، فكري نك ، خياله سنك بوتون خزانه عرفانى ايتار ايلردى . درسلىرينه يالكز طلبه سى دكل ، بر طاقم عالملى ، استادك رفقاسى ده شتاب و دوام ايدرلردى . رنهانك تقريرى واضح ، ساده وزنده ايدى . صداسى براز قيصىق ، براز قالين ؛ تلفظى پك متين ايدى . افاده سنك شكلنه كلنجه : اسلوب تحريرنده كى ظرافت ، اينجه لك بونده اصلا يوقدى . او يالكز اكلا تعلق ايجون اداره لسان ايلردى . حين تقريرنده محاورات عاديه نك بوتون لابليلكلارنى استعمال ايدر ؛ و بوتون معلملر كى ، ايكي ياخود اوچ كله سى واردى كه دائما قوللا نيردى .

رنهانك حياننده ۱۸۷۰ سنه سى ده بر نه بجران اولمشدر . تربيه ره بانيه سندن تخليص فكر ونفس ايتديكى زمان آلمانيا قوه مفكره سنك مادر ثايسى ايدى ؛ بجرده ، شعرده . مه تافيزي كده اونى حاكم جهان عد ايدى يوردى . فقط شيمدى آلمانيا كنديسنه بارد بر حقيقتپرستك ، مغرور و حقى بر جهان كيرك ايله معلول و منفور كليوردى . كليسانك بويوكلكنى وايفا ايتديكى خدماتى قبول ايتمكه برابر ارنكه ناصل قطع مناسبت ايتديسه آلمانيا ايله ده — فضائل ومعارفى اصلا انكار ايتمكسزىن — رابطه فكريه سنى كسر ايتدى . ۱۸۷۱ ده دوقتور

ستراوسه یازدینی مکتوبلردن و آقاده می به قبولنده ایراد ایتدیکی نطق رسمیدن بوخصوصده کی حسیاتی پک کوزل آکلاشیایر .

رهنان آرتق دهاسنه ؛ شخصیتنه تماماً متصرفدر ؛ قلهریقالیزمده مؤسسات جدیده سنک اک مدھش دشمنی کورن برملکتنده افکار جدیده وحقیقیه به اک یوکسک ، اک عالمانه شکلنده ترجمان اولدینی کبی آلمانیاک اسارت فکریه سندن قورتوله رق محرراتنه فرانسز دهاسنک اک منورسیمای صحیحنی تودیعه جالیشیوردی قولله ژ دو فرانسده ، بومعلومات ومدركات بشریه معبدنده بر معلم مقتدر ، ایکی بویوک آقاده میده اعضا اولان رهنان یکی فرانسز روحک معاصرینی آراسنده اک زیاده کندیسنده یاشادیغنه واقفدی . یازیلرنده هر موضوعه تقریبه ، هر طور وشیهوی اختیار واستعماله جسارت ایدیوردی . مساعی عظیمه تاریخیه سی ، فرانسه تاریخ ادبیاتی ایچون بر اثر نفیس بحر اولان نوطلر تدارکنه ، « آسیاجمعی » نه هر سنه شرقه عائد تتبعاتی حاوی بر خلاصه تقدیمه ، علم نقطه نظر نجبه اک بیوک موفقیاتندن بری عد ایدلمک لایق اولان Corpus inscriptionum semiticarum تشبث مشکلی شایان حیرت بر فعالیت ایله سوق واداره به دوام ایتمکله برابر کائناته ، بشریتبه ، حیات و اخلاقه دائر ملاحظیات و تخیلاتنی کاه « مکالمات فلسفیه = Dialogues philosophiques » قیلندن بر شکل جدی آلتنده ، کاه « L'Eau de jouvence Caliban » نوعندن مستهزیانه قلمه آلدینی . دراملره عرض واره ایدیوردی . حاصلی فیلولوژی به ، حکمت لسانه ، فلسفه به ، تاریخه ، اخلاقه ، تنقیده ، مسائل سیاسیه به ، ادبیاته متعلق متمدن ومتنوع کتابلر ، رساله لر ، مقاله لر یازیور ، نطقلر ایراد ایله یوردی .

ملکات فعالانه وقوای فکریه سنک بو انکشافی ایچنده رهنان کندیسنی پک بختیار بولمقده ایدی ؛ وبو ذوق حیات اوکا بر نیکیلماک بخش ایتشدی که بو وهله ده هر نوع اطمئنان وقناعت دینی نه ک فقدانیه پک آز قابل توفیق کورینیورده « تجارب تنقیده و اخلاقه » مؤلفنک بعضاً شوکا بوکا انبساط قلب ، بشاشت طبع توصیه سی اکثر کیمسه لره باعث حیرت اولیوردی . حالبوکه رهنانک حیاتی ،

اثرینی آبی بیلنلر ایچون بونده موجب استغراب هیچ بر شی یوقدر ؛ اولنک نیکیینلکی، هوائی بر آدم ممنونیت مرأیسانهسی دکلدی ؛ بلکه حرکت ایتک، یاشامق ایچون حیاتک یاشامق زحمتته دکر بر شی اولدیغنه قناعت لزومنی دوشونن فعال بر آده لایق واختیاری ، ارادی بر نیکیینلک ایدی . ظاهرآ او قدرشن وشاطر اولان بو آدم پک چوق سنه لردنبری امراض مادیه نك مؤلم بحر انلرینه ملکانه بر تحمل ایله مقاومت ایدیوردی . موجودیتک صوگ آیلرنده دهابویوک بر متانت کوستردی . مدت حیاتنده اکثریا آلام جسمیه دن . ضعف فکریدن آزاده اوله رق اولمک آرزوسنی اظهار ایتشدی ، صوگ دمنه قدر بوتون ملکاتی محافظه سعادتنه نائل اولامشدی ؛ فقط پک زیاده اضطراب چکدی . کانون ثانیدن بری اوله جکی بیلوردی ؛ بونی دوستلرینه سویله بور ودرسلریله باشلامش بعض آثارینی اکمال ایچون لازم اولان زمان وقواند باشقه برشی ایسته میوردی . بر دفعه دهاسوکیلی بریتانیایی کورمه کیتدی ؛ فقط خسته لغنک آغیرلاشدیغنی حس ایددرک موقع مأموریتنده ، قولله ژدو فرانسده اولمک ایچون ایلول نهایتنده پارسه عودت و ۲۵ اشرین اول ۱۸۹۲ ده اوراده وفات ایله دی . شو سکیز آی اثناسنده بعض کره سوز سویله مک امکائی بیله کندیسندن نزع ایدن آلامک پانچه بی اماننده ایکله مشدر . بو حال ایچنده بیله یاننه یاقلاشانلرک اصلاخاطر لری نی رنجیده ایتیه رک ، حلم و شفقتله دائما ایلاکندن ، راحتندن بحث ایددرک اونلری تشجیه غیرت ایدیور ؛ اولومک ظاهری بر شی اولوب اصلاقورقونچ اولمادیغنی تکرار ایله یوردی . وفات ایدجکی کون بیله عرب طرز معماریسنه دائر بر صحیفه استکتاب ایدجک قدر کندیسنده قوت بولامشدر . صوگ سوزلرندن بری « قوانین طبیعتیه توصیه اطاعت » در . آیلرجه اضطرابات دائمه اورتاسنده آخر نفسه قدر محافظه ایدیلان بوقوت روح ، قناعاتنک سکونت کشادهلکی ، حیات اخلاقیه سنک درینلکینی پک کوزل ارانه ایدر .

رنهانک وفاتی فرانسه ایچون ملی بر ماتم اولدی . بوتون غزته لر متوفاحقنده ثنا آمیز مقاله لر نشر ایتدیلر ؛ ادیب شهیر آناطول فرانس « تان » ستونلرنده

«استادمزی، ضیامزی. شان و شرفیزی غیب ایتدك !» دییه آغلایه رق فریاد ایله دی. بو آهنگ عمومی اکداره حکومتده اشتراك ایدهرک لوازم تجهیزیه سنك خزینه معرفتیه ایفاسنی متضمن رئیس دولت طرفه دن بر امر صادر اولدی. یوم معینده قولله ژ دوفرانسك سیاه پوشیده لرله مستور موقع مخصوصنده مدعوین یاواش یاواش طویلاقمغه باشلادیلر؛ صول طرفده نظار، مجلس اعیان، مجلس مبعوثان رئیس واعضالی، اعظم مأمورین عسکریه، شورای دولت، محکمه تمیز، دیوان محاسبات، محکمه بدایت اعضالی، وکلای ادعای مرخصلری .. صاغ جناحدهده قولله ژ دوفرانس، دارالمعلمین ومكتب حقوق وطب معلملری، بتون آقاده می، لژیون دونور جمعیتی، مجلس کبیر معارف اعضالی، حربیه وبحریه نظارتلری ارکان حرب هیأتی مرخصلری .. هپسی بویوک اونیفورمه لری لابسا اخدموقع ایتمشلردی. پارماقلرک خارجنده کی میداندهده موکب رسمییه داخل اولمیان مدعوین، طلبه واهالی طویلاقمشدی. برچوق جمعیات، غزتهلر، طلبه لر، رهنانه بر نشانه متتداری اولمق اوزره رنکارنك، نوعانوع چیچکلردن اکلیلار کوندرمشلردی. تام ساعت ارنده عسکری موسیقیه سی ژان دارق ترانه ماتمیله ایکله مکه باشلادی؛ بونی متعاقب حاضر ونك سکون وتفکری آراسنده اولامعارف وصنایع نفیسه ناظری موسیو له تون بورژووا. صوکره غاستون بوواسیه، غاستون پاری، آکساندر برتران طرفلردن نطقلر ایراد ایدیلهرک متوفانك شان لیاقتیه چسبان مراسم احترامیه اجرا قیلندی.

ره نان کنندی طانیانلر اوزرنده تغیر ناپایر بر خاطره براقشدر؛ کنندی خارجا انسانی مجلوب و مفتون ایده جک بر شکله مالک دکلدی: کنیش اوموزلرینك آراسنه کومولش قوجه مان قفاسیله کوچوک بوی اونی یالکتر کچرکن کورنلر پک چیرکین کوسته ریردی؛ فقط بوتأثیر ابتدائینك زائل اولماسی ایچون کندیسیله بر دقیقه قونوشمق کافی ایدی. قوتلی وکنیش جبهه سی، حیات و فکرله نلغان ایدن کوزلری مخاطبنی در حال جذب ایلردی. رهبانه مخصوص ارضاع پدرانهدن بعض شیلر صاقلامش اولان طرز واداسی، طومبول آلرینك تقدیس ایدیچی

وضعیتلری، باشنك مصدق حرکتی ایله رنهانا اوپله برظرافت و نزا کته مالکدی که یوندن طبیعت و عرقنك اصالت جلیله سی تماماً حس اولونوردی. افکار و نظریاتنك خصمائی واردی؛ فقط طبیعتی، شخصی یالکیز دوست حاصل ایتمشدر، کورو شوبده اونی سومه مك ممکن دکادی. رنهانا بالذات دوغر و لقدی. دنیاده هیچ بر قوت، حقیقت ظن ایتدیکی شیء کنديسنه ترك ایتدیره مه مش؛ حقیقت ایچون حیاتی، سعادتئی، استراحتئی، استقبالی... هر شیء فدا ایتمشدر. بر نطقنده دیمشدی که: «بن حقیقتنك ابدی بر عاشق شیداسیم؛ اولدیکم وقت سنك مزارمه «Veritatem dilexi» کله لرینك یازماسنی آرزو ایدرم. اوت، حقیقتی سه ورم؛ اونی آرادم؛ هر یرده تعقیب ایتدم؛ ارکا اطاعت ایچون اُك معزز روایطی قیردم و پك ائی یایدیغمه قطعاً امینم.»

رنهانا دائماً خندان ایدی. اضطرابلرینه، یورغونلقلرینه، اختیارلغنه رغماً مشاق حیات اورتاسنده بشاشتنی محافظه آیه مشدر. هر کسه حسن قبول کوسترردی. شفقت و عاطفتی کثیر، زیاده سیله خیر خواه و مائل الفت و انسیتدی. دائرة محرمیتی لطیف اولدینی قدر شایان حرمتدی. رنهانا منافع مادییه قارشى دائماً وقور و لا قید قالمشدر؛ همان هیچ کیمسه اونك قدر وظائف رسمیه و خصوصیه سنه اعتنا ایدمه مشدر؛ کنديسنه عرض ایدیلن مغلق بر متنی حل ایچون هر بحیفه سنی، هر جمله سنی، هر سطرینی آیری آیری موشکافانه تدقیق ایلردی. احمای مشکلاتده اعجازنما ایدی. متانت عزیمی، سعی و غیرتی محیر عقولدی. شفقله برابر اویانوب حجره اشتعالنده اوکله یه قدر چالیشیر، یمكن صوکرده مسافر لرینی بر وسیله ایله ترك ایدهرک باشلامش اولدینی بانی بیترمك ایچون ینه یازی ماصه سنك باشنه قوشاردی. بعضاً بونکله ده اکتفا ایتمز، کیجه نصف الیلی بر، ایکی ساعت کچنجه یه قدر مشغول اولوردی. و بو صورتله وجودینی پیرانه رق وجوده کتیردیکی اثری اوزرندن برسنه مرور ایتمکسزین مطبعه یه کوندر مزدی؛ چونکه بو بر سنه ظرفنده تألیفی بر خیل تصحیحات و تبدیلات ایله اصلاح و اکمال ایتمک معتادیدی.

قوۀ مفکرہ سی بوتون ملکات سائرہ اوزرینہ تماماً حاکم اولان بر آدم وارسہ اودہ رہنادر۔ صانکہ او ، افکار عمومیہ جهانی آکلامق و آکلاتمق ایچون دنیایہ کلشدر . طبعی حلیم ، صبری ، معند و پک زیادہ متجسسدی . اخلاق ؛ بر اخلاق فعالیت ، بر اخلاق جسارت ، بر اخلاق لطف و کرمدر . کنجیلرہ خطابندہ ؛ « ایلری یہ ، دائماً ایلری یہ جسارتلہ شتاب ایدیکز ؛ کیدیکز ، کیدیکز و ذوق حیاتی اصلاً غائب ایتہیکز . جهانی دراغوش ایدن و اونی ایضاح و افادہ ایلہین بر قانون علوی حق و محبتہ اعتماد ایدیکز . خیرہ اینانکز ؛ خیردہ شرفدر حقیقتدر ؛ و بالکز خیردرکہ بایدار بعض شیر وضع و تأسیس ایلر ؛ شر ہر زمان عقیمدر . »

رہ نان جاذب بر ناطقہ پرداز ، امثالسز بر قصہ خوان ایدی . خارق العادہ قوۀ حافظہ سی ہر موضوع اوزرینہ وقایع جدیدہ ، افکار ذاتیہ احضار و ابداعہ مساعددی . بونکہ برابر پک زنکین اولان قوۀ مخیلہ سی مکلماتندہ رقیق و عمیق حملات شعر ایلہ حال حاضرہ اویلہ ناکہانی تلمیحلر ، استقبال اوزرینہ اویلہ واسع و متنوع افق کشار ایدردی کہ میشلہدن ماعدہ هیچ بر میر کلام شعر و فکری بودرہ امتزاج ایتدیرہ مشدر . اثرینک وحدت و انتظامی موجودیتینک ارتباط و انسجامنہ معادلدر . نظریاتندہ کی قطعیتک اساسی آوازہ وجداننہ اطاعت ایچون ایکی دفعہ پارچہ لادینی حیات جاریہ سندہ آرا مالیدر . رہنان مجادلاتہ قارشی دائماً شدتلی بر نفرت بسلہ مشدر ، ہرنہ ایچون اولورسہ اولسون مجادلہ و مناقشہ بی تربیہ یہ ، نزاکتہ ، محویتہ ، عدم تعصب و صمیمتہ مغایر کوروردی . جاہل بوش بوغازلرلہ ، سوء نیت اصحابیلہ مباحثنہ تنزل ، بوتون قوت و ذکالینی تحری حقیقتہ صرف ایدنلرہ یاقشماز ، فکرندہ ایدی .

احمد شعیب